MALTA

QORTI CIVILI
PRIM' AWLA

ONOR. IMHALLEF
ABIGAIL LOFARO

Seduta ta' l-20 ta' Jannar, 2011

Citazzjoni Numru. 867/2001/1

John Formosa, Saviour Formosa, Doris mart Ronald Brincat ahwa Formosa u Maria Rosaria sive Lucy mart l-istess John Formosa, Giorgina mart Saviour Formosa u Ronald Brincat ghal kull interess li jista jkollhom u b'digriet tat-13 ta' Novembru, 2001 il-gudizzju gie trasfuz f'isem ta' Anne-Marie mart Emanuel Baldacchino, Jacqueline mart Michael Formosa, Monica mart Philip Vella u Alexander Formosa sabiex ikomplu l-kawza minflok Maria Rosaria sive Lucy Formosa li mietet fl-mori tal-kawza

vs

Lawrence Formosa

Il-Qorti:

Rat ic-citazzjoni ppresentata mill-atturi fis-17 ta’ Mejju, 2001, li *in forza* taghha, wara li ppremettew :

Illi b’kuntratt in atti Nutar Joseph Raymond Grech tat-28 ta’ Dicembru 1963, kien deher il-konvenut u akkwista b’enfitewsi temporanja ghal mitejn (200) sena d-dar numru disa’ (9), Triq Ghar il-Lembi, Sliema, versu c-cens annwu u temporanju ta’ mija u sitta u ghoxrin lira (LM 126), liema koncessjoni enfitewtika bidet tiddekorri mid-data tal-imsemmi att;

Illi ghalkemm, il-konvenut kien deher fuq l-imsemmi att ta’ akkwist f’ismu proprju kien fil-fatt agixxa bhala mandatarju “prestanome” ghan-nom u fl-interess ta’ missieru u missier l-atturi u cioe Francis Formosa u martu Angela Formosa (in vista tal-komunjoni tal-akkwisti ezistenti bejn l-istess konjugi) tant li (a) il-prezz tal-akkwist u l-ispejjes tal-att thallsu mill-imsemmi Francis Formosa (b) l-imsemmi Francis Formosa kien sussegwentement waqqa’ ‘il fuq imsemmija dar u bena fuq l-istess sit terran u tmien (8) il-appartament bi flusu; u (c) l-introjitu derivanti minn dawn l-appartamenti kien jigi precepit mill-imsemmija genituri tal-kontendenti Francis u Angela konjugi Formosa stante illi din kienet proprjeta taghhom;

Illi l-kontendenti flimkien ma ohthom Pauline Formosa li mietet xebba fis-17 ta’ Marzu 1992 kienu u huma l-unici ulied tal-imsemmija Francis u Angela konjugi Formosa li mietu rispettivament fit-22 ta’ Novembru 1988 u fit-22 ta’ Lulju 1988 u inoltre l-kontendenti huma l-unici werrieta ta’ Francis u Angela konjugi Formosa u ta’ Pauline Formosa f’ishma indaqs bejniethom;

Illi wara l-mewt ta’ missier il-kontendenti din il-proprjeta’ dejjem giet ikkunsidrata mill-kontendenti bhala proprjeta tal-familja kollha tant illi (a) tul dawn l-ahhar snin, bejniethom komplew jikkostruwixxu sitt (6) appartamenti ohra fuq dak li diga’ kien hemm mibni; (b) sa recentement l-attrici Doris Brincat flimkien mal-mejta ohtha Pauline kienet tiehu hsieb l-arredament u t-tindif tal-istess appartamenti; (b) l-allokazzjoni tal-linja tat-telefon ta’ l-

appartamenti kienu fuq uhud mill-atturi u cioe John Formosa u Saviour Formosa;

Illi l-konvenut irrikonoxxa l-imsemmi proprjeta jappartjeni lill-kontendenti kollha f'ishma indaqs bejniethom tant illi bi skrittura tal-5 ta' Gunju 1992 (kopja annessa bhala Dok A) huma ftehmu li jaqsmu l-appartamenti, liema qasma, minkejja miftiehma ghadha sal-gurnata tal-lum mhux effettwata;

Illi l-konvenut issa qed jippretendi illi l-proprjeta in kwistjoni u cioe' il-fondi kollha mibnija fuq fejn qabel kien hemm id-dar numru 9, Ghar il-Lembi Street, Sliema, hija proprjeta esklussiva tieghu u qed jirrifjuta jersaq ghall-att pubbliku relattiv biex il-proprjeta in kwistjoni tigi assenjata lill-kontendenti f'ishma indaqs bejniethom;

Talbu ghalhekk lill-konvenut prevja kwalsiasi dikjarazzjoni necessarja u opportuna u ghar-ragunijiet premessi jghid ghaliex din il-Qorti m'ghandhiex:

1. Tiddikjara illi ghalkemm fuq l-att tan-Nutar Joseph Raymond Grech tat-28 ta' Dicembru 1963 li permezz tieghu giet akkwistata b'enfitewsi temporanja ghal mitejn (200) sena d-dar numru disa (9), Triq Ghar il-Lembi, Sliema kien deher il-konvenut Lawrence Formosa f'ismu proprja kien fil-fatt akkwista l-imsemmi immobli bhala mandatarju "prestanome" ghan-nom u fl-interess ta' missieru u missier l-atturi u cioe' Francis Formosa u martu Angela Formosa;
2. Tiddikjara illi l-kontendenti huma proprjetarji komuni tal-proprjeta mibnija fejn qabel kien hemm il-fond 9, Triq Ghar il-Lembi, Sliema u bl-appartamenti sovra stanti versu c-cens annwu u temporanju ta' LM 126, ghal mitejn sena li bdew jiddekorru mit-28 ta' Dicembru 1963 hawn fuq imsemmija f'isimha indaqs bejniethom;
3. Tordna l-konvenut jersaq ghall-pubblikazzjoni tal-att relattiv biex jassenja u jittrasferixxi kwart (¼) indiviz tal-imsemmija propjeta lil kull wiehed u wahda mill-atturi;
4. Tinnomina nutar biex jircievi u jippublika l-att opportun u kuraturi biex jirrapprezentaw l-eventwali kontumacja fuq l-istess att;

Bl-ispejjez kontra l-konvenut Lawrence Formosa li minn issa qed jigi ngunt ghas-subizzjoni. B'rizerva ta' kwalunkwe azzjoni ohra spettanti lill-attur;

Rat id-dikjarazzjoni u il-lista tax-xhieda ta' l-atturi;

Rat in-nota tal-eccezzjonijiet tal-konvenut Lawrence Formosa li in forza taghha huwa eccepixxa :

1. Preliminarjament, kull dritt li l-atturi setghu qatt kellhom li jimpunjaw il-kuntratt li ghalih hemm riferenza fl-ewwel premess tac-citazzjoni hu preskritt skond kif jiddisponi l-Artikolu 1224 u l-Artikoli 2140 u jew 2143 tal-Kodici Civili;
2. Indipendentement minn dan, fl-ipotesi suggerita mill-atturi, anke jekk vera, l-azzjoni kompetenti lilhom kellha tkun dik tad-danni u interessi u mhux tal-esekuzzjoni effettiva jew ahjar ta' koercizjoni specifika billi "nemo potest precise cogi ad factum";
3. Preliminarjament ukoll, l-atturi Maria Rosaria sive Lucy Formosa, Giorgina Formosa u Ronald Brincat m'ghandhom l-ebda interess fil-kawza u l-esponenti ghandu, ghalhekk, jigi liberat mill-osservanza tal-gudizzju fil-konfront taghhom bi spejjez kontra taghhom;
4. Illi bla hsara ghall-premess u fil-meritu, il-pretensjoni ta' l-atturi hi, fil-fatt, ghal kollox infondata u inveritiera billi l-esponenti akkwista il-fond meritu ta' din il-kawza in nome proprio u bi flusu;
5. Salv, jekk ikun il-kaz, eccezzjonijiet ulterjuri;

Rat id-dikjarazzjoni u il-lista tax-xhieda tal-konvenuti;

Semghet lix-xhieda li tressqu, il-provi li gew prodotti;

Rat id-dokumenti li gew esebiti u l-atti ta' dan il-procediment;

Rat is-sentenza tal-Qorti ta' l-Appell tal-25 ta' April, 2008 illi iddecidiet appell intavolat mill-atturi li permezz tieghu intalbet ir-revoka tad-decizjoni ta' din il-Qorti tat-3 ta' April

2007 u il-konferma tad-decizjoni ulterjuri tas-16 ta’ Jannar 2007.

Il-Qorti rat illi l-Qorti ta’ l-Appell ikkunsidrat illi l-atturi spjegaw kif din il-Qorti kienet tathom permess biex jappellaw mid-digriet taghha tat-3 ta’ April 2007 ai termini tal-Artikolu 229 (3), izda minn ezami ta’ dan l-Artikolu deher illi dan ma japplikax ghad-digriet tat-3 ta’ April 2007, ghaliex digriet simili jaqa’ taht l-Artikolu 229 (1) (k) u l-Artikolu 229 (3) ma jikkoncernax digrieti li jaqghu taht l-Artikolu 229 (1).

Il-Qorti tal-Appell ikkunsidrat illi l-fatt illi dan l-appell sar qabel is-sentenza definittiva ifisser li ma sarx skond il-ligi u ghalhekk il-Qorti ma setghetx tiehu konjizzjoni tieghu ghaliex huwa appell irritwali u kwindi ghandu jigi michud.

A skans ta' kull ekwivoku, il-Qorti ta’ l-Appell irrilevat illi l-effett tar-revoka *contrario imperio* tad-digriet tas-16 ta’ Jannar 2007, ifisser illi issa ma jezisti l-ebda provvediment dwar l-eccezzjoni sollevata mill-konvenut dwar l-applikabilita` o meno ta’ l-Artikolu 63 tal-Kap. 364 fil-kaz odjern jigifieri fil-konfront ta' l-eccezzjoni in kwantu din tirrigwarda d-data tal-mewt ta' Angela Formosa. In vista tal-fatt li Angela Formosa mietet inqas minn ghaxar snin qabel ma nfethet il-kawza, jidher ghalhekk opportun li terga’ tigi ikkunsidrata l-eccezzjoni in kwistjoni u jinghata "de novo" provvediment relattiv dwarha.

Illi ghalhekk il-Qorti ta’ l-Appell astjeniet milli tiehu konjizzjoni ta’ l-appell ta’ l-atturi u ordnat li l-atti tal-kawza jigu rimessi lil din il-Qorti ghal fini tal-kontinwazzjoni tal-kawza skond il-ligi.

Rat in-noti ta’ sottomissjonijiet tal-partijiet dwar l-eccezzjoni illi kienet tqajjmet waqt is-seduta tad-9 ta’ Novembru 2006.

Rat illi l-kawza thalliet ghallum ghal sentenza parzjali dwar l-eccezzjoni imressqa waqt is-seduta tad-9 ta’ Novembru 2006.

Ikkunsidrat :

Illi waqt is-seduta tad-9 ta' Novembru 2006 il-konvenut iddikjara illi gja la darba l-atturi iddikjaraw li ma hallsux successjoni fuq il-fond mertu tal-kawza u li qeghdin jghidu li ghandhom sehem minn dan il-fond mill-wirt tal-genituri, dawn il-proceduri odjerni ma setghux isiru in vista tal-Artikolu 63 tal-Att dwar it-Taxxa tad-Dokumenti liema provvediment huwa ta' ordni pubbliku. Ghalhekk din l-eccezzjoni apparti l-fatt li tista tigi sollevata fi kwalsiasi stadju tal-proceduri hija ukoll sollevabbli ex ufficio mill-Qorti u il-konvenut talab li jinghata provvediment f'dan ir-rigward.

Illi l-Artikolu 63 (1) tal-Kapitolu 294 ikkwotat mill-konvenut u li huwa simili ghall-istess Artikolu fil-Kapitolu 364 tal-Ligijiet ta' Malta jghid hekk :

(1) Ebda persuna li hi marbuta li tagħmel dikjarazzjoni jew li ddaħħal avviż dwar trasferiment causa mortis dwar trasferiment taxxabbli jew li għandha tħallas it-taxxa skond xi disposiżżjonijiet ta' dan l-Att ma tista', wara li jgħaddi ż-żmien għall-egħmil ta' dik id-dikjarazzjoni jew avviż tibda' jew tmexxi procedimenti legali, jew tagħmel xi talba f'xi dipartiment tal-Gvern, dwar xi propjeta` li għandha tidħol f'dik id-dikjarazzjoni jew avviż jekk ma jigix muri li d-dikjarazzjoni jew avviż tkun saret kif imiss u tinkludi l-propjeta` li għaliha jirreferu l-procedimenti jew it-talba.

(2) In-nuqqas tal-prova li d-dikjarazzjoni jew avviż tkun saret jista' jigi eccepit mill-partijiet f'kull stadju tal-procedimenti legali, u f'kull każ għandu jitqajjem mill-Qorti ex officio. Il-procedimenti legali għandhom imbagħad jitwaqqfu minnufih u ma jistgħux jitkomplew qabel ma jigi rimedjat in-nuqqas mill-persuna responsabbli għalih jew minn xi persuna oħra interessata.

(3) Fil-każijiet imsemmijin f'dan l-artikolu, il-Qorti għandha tagħti kull direttiva meħtiega sabiex il-propjeta` li tkun l-oggett tal-procedimenti legali ma iggarrab ebda pregudizzju.

(4) Id-dispożizzjonijiet ta' dan l-artikolu ma jgħoddux wara li jgħaddu għaxar snin mit-trasferiment causa mortis relattiv.

Ikkunsidrat :

Illi l-Artikolu 63 ta' l-Att Dwar it-Taxxa fuq Dokumenti u Trasferimenti jghid illi ebda persuna li hi marbuta li tagħmel dikjarazzjoni jew li ddaħħal avviż dwar trasferiment causa mortis dwar trasferiment taxxabbli jew li għandha tħallas it-taxxa skond xi disposiżżjonijiet ta' dan l-Att ma tista', wara li jgħaddi ż-żmien għall-egħmil ta' dik id-dikjarazzjoni jew avviż, tibda' jew tmexxi procedimenti legali, jew tagħmel xi talba f'xi dipartiment tal-Gvern, dwar xi propjeta` li għandha tidħol f'dik id-dikjarazzjoni jew avviż jekk ma jigix muri li d-dikjarazzjoni jew avviż, tkun saret kif imiss u tinkludi l-propjeta` li għaliha jirreferu l-procedimenti jew it-talba.

Illi is-subartikolu (4) ta' l-Artikolu 63 imsemmi jghid illi id-dispożizzjonijiet ta' dan l-artikolu ma jgħoddux wara li jgħaddu għaxar snin mit-trasferiment causa mortis relattiv.

Illi l-Qorti rat illi fil-kaz odjern, Angela Formosa mietet inqas minn ghaxar snin qabel ma infetthet il-kawza odjerna.

Illi ghalhekk il-Qorti tara illi jirrizulta car illi l-konvenut setgha jaghti l-eccezzjoni ullterjuri tieghu moghtija fid-9 ta' Novembru 2006.

Ikkunsidrat :

Illi mit-talbiet attrici kontenuti fic-citazzjoni taghhom, jirrizulta illi l-atturi qeghdin jikkontendu illi huma proprjetarji komuni tal-proprjeta mibnija fejn qabel kien hemm il-fond 9 Triq Ghar il-Lembi, Sliema u bl-appartament sovrastanti.

Illi isegwi ghalhekk illi una volta qeghdin jikkontendu illi huma proprjetarji komuni tal-proprjeta in kwistjoni huma effettivament marbuta illi jaghmlu dikjarazzjoni, jew li

idahhlu avviz dwar trasferiment causa mortis dwar trasferiment taxxabbli.

Illi fuq ammissjoni taghhom stess, l-atturi ma ghamlux din id-dikjarazzjoni u lanqas ma dahhlu avviz dwar trasferiment causa mortis dwar trasferiment taxxabbli jew li ghandha tithallas it-taxxa fuqu u ghalhekk, una volta ma ghaddewx ghaxar snin mit- trasferiment causa mortis relattiv, peress illi omm l-atturi Angela Formosa mietet inqas minn ghaxar snin qabel ma infethet il-kawza odjerna, il-Qorti qeghda tilqa l-eccezzjoni tal-konvenut tad-9 ta’ Novembru 2006 u konsegwentement qeghda twaqqaf minnufih il-proceduri odjerni ghal dak illi jirrigwarda l-eredita ta’ Angela Formosa, illi ma jistghux jitkomplew qabel ma jigi rimedjat in-nuqqas imsemmi mill-atturi.

Il-Qorti tordna illi sa kemm l-atturi jirrimedjaw in-nuqqas imsemmi il-proprjeta in kwistjoni ma ghandhiex tigi trasferita lil terzi u lanqas ma ghandha titghabba b’pizijiet bhal ipoteki jew privileggi sabiex b’hekk ma iggarrab ebda pregudizzju sa kemm l-atturi jirrimedjaw in-nuqqas taghhom. Bl-ispejjez kontra l-atturi.

Il-Qorti tordna il-kontinwazzjoni tal-provi, limitatament dwar l-eredita’ ta’ Francis Formosa.

< Sentenza In Parte >

--------------------------------TMIEM--------------------------------